

ז

משלי ב

תָּבִין צֶדֶק וּמִשְׁפָּט וּמִיִּשְׁרִים כָּל־מַעֲגַל־טוֹב : י כִּי־תָבוֹא תִּבְכָּה
 בְּלִבְךָ וְדַעַת לְנַפְשֶׁךָ יִנָּעַם : יא מִזְמָה תִּשְׁמַר עָלֶיךָ תִּבְוֶנָה
 תִּנְצֶרְכָה : יב לְהַצִּילֶךָ מִדֶּרֶךְ רָע מֵאִישׁ מְדַבֵּר תִּהְפְּכוֹת :

העוזבים

פי' מהנאון רבינו אליהו ז"ל

הינה"ד וגם הינה"ר עלמו אינו מחננה כ"כ עמהם לכן כתיב ישמור: ט) אז תבין צדק ג' כי כאשר יתן לך ה' חכמה ודעת וחכמה והיינו להסביר לאחרים כנ"ל וגם יתן לך שכל ליהן ענה לאחרים לחמימים וישרים ולהלכי בהורה ולהעוסקין במצות ומזה חבין העטות הנכונות והן נדק ומשפט ומשרים והוא כנ"ל. נדק מימין לגמול חסד ולהטיב לכל הבריות ומשפט הוא משמאל שפוסח אה עלמו ולהגבר על יגרו ולא למלחות החוטו ומשרים הוא דרך הממונע בינו לבין המקום וזשהו"ל מאן דבעי למהוי חסידה יקיים מילי דזרכות והוה בינו לבין המקום כי כל הגהנה מעוה"ל בלא זרכה כאילו נוזל להקב"ה. וח"א יקיים מילי דנזיקין שהוא בינו לבין הבריות. וח"א יקיים מילי דאבות הוא מוסר ומדות היך יתנבג האדם בינו לבין עלמו וכן לכל א' נריך כל הא' מדות כמ"ש למעלה כי הם עד ה' שאמר למעלה ועד מוסר השכל הוא כל מעגל טוב כמשחז"ל מאי כל מעגל טוב זו התוכחה שכל זמן שתוכחה בעולם טובה וזרכה בא לעולם כמה שאמרו (תמיד) איזו דרך שיבור לו האדה יאהב את התוכחה שזה מביא את האדם לידי כל מעגל טוב והמר מחילה עשרה דברים כמה שכתוב למעלה ומזה חבין חוב"ד וילפון לישרים בו' והן ג"כ עשרה דברים והוא חב"ד וח"כ ג' שהן ד' ישרים והם משפט וחסד והם וישר גחשב לא' והא"כ נדק ומשפט ומשרים וכל מעגל טוב היא העשירית ועשרה שקודם הן מלמטה למעלה וכאן מלמעלה למטה (נ"ל שאלו העשרה שמקודם הוא מה שיראה האדם ללמוד והוא נריך ללמוד מלמטה למעלה ועכשיו העשרה שיהן לו ה' והן מלמעלה למטה כי כאשר יבין הסוד על צוריו יהיה לו אבל אצלו על צוריו הפשט והרמוז ודרוש וסוד אבל כל זמן שלא יבין הסוד מפילו הפשט אינו ברור בידו כמ"ש בזוהר משפטים וכן שמעתי מאדמ"ו הכ"ס כמה פעמים והבין) ואלו העשרה הן עד מ"ש (ישעיה י"א) ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה רוח עצה ויגורה רוח דעת ויראה ה' והן ג"כ עשרה כי רוח ה' כולל ר' כמ"ש באל"ר ע"ש הדי עשרה: י) כי תבוא חכמה בלבך כלומר אע"פ שחבין והדע כל הא"ל לא האמר מה יאי' עוד אלה שחבא עוד חכמה בלבך מה בלא ראיית ולא שמעת מעולם. ודעת ומן הדעת שדעת את החכמה ינעם לנפשך. כי חבא חכמה בלבך כיומר עוד זאל יאי' לך שיבא החכמה שלמדח בלבך ולא השכח אותה. ודעת לנפשך ינעם כלומר ועי"ז שדעת הכל ולא שכחח ינעם לנפשך כמ"ש כי נעים כי השמרס בצטק: יא) שזימה תשמור עליך מזימה הוא סוד הדעת והיינו מחשבות החורה ישמור עליך פי' כי מזימה הוא עלח חסאין והן הראורי עבירות של זימה כידוע וא"א לפנות את לבו מהראורי עבירה רק ע"י נעימה ומתיקת ידיעת החורה כמ"ש אילה אהבים ויעלח חן וז"ש שהדעת ומחשבות החורה ישמור עליך מזימה שהן ג"כ מחשבות שנפטים). תבונה חבצרכה מהון כי חבונה מהפשט יותר מחון כידוע ולכן חנצרכה מחון מעבירות מעשיות ולזה לריך שמירה יתירה כי כבר היה מחשבו ולא פינה את עלמו ובא לעשות והוא לריך שמירה כביר נצורה והוא כשמר מחבונה שהיא נבזה מהדעת והיא מחפשסת יותר וסוף סוד דו"ג והבן: יב) להצילך וגו' כמ"א הא' ג"כ דו"ג והן סוד האוני וכעמגי

י העוזבים ארחות ישור ללכת בדרך כייחשך: י השמחים לעשות
 רע יגילו בתהפכות רע: יו אשר ארחתיהם עקשים ונלוזים
 במעגלותם

פי' מהגאון רבינו אליהו ז"ל

והסוד הוא גרוע מן הרע כמ"ש טוב כעס מחמוק כי ע"י הטוב של הס"א האדם מתפחה
 וכל א' נחלק לב' בחלואי וכן ככעסני והיינו בכעסני הוא רע ומרמה והרע הוא הרע בעלם
 ופיו ולבו שווין לרע ומרמה הוא שמדבר טוב ולבו חושב לרע והוא נקרא שפתי חלקות
 דוגמה השפתיים שהן מחלקין כן נחלק פיו וז"ש לער לשוק מרע ושפתיו מדבר מרמה כי
 הרע פיו ולבו כא' לרע והוא דוגמת הלשון לכן כתיב לשוק והמדבר מרמה פיו חלוק מלבו
 הוא דוגמת השפתיים לכן כתיב ושפתיו מדבר מרמה וזה להזילך מדך רע שהוא הרע
 צפועל ופיו ולבו שווין להרע לכן אמר דרך רע שדרכו להרע חמיד. מאיש מדבר
 תהפוכות הוא המרמה שמדבר היפוך לבו שדובר שלום עם רעה ורעה בלבו ולכן אמר
 כאן מדבר כי הוא מדבר דברים ההפוכות ויועץ עמות רעות: יג) העוזבים ארחות
 יושר כבר ידעת שאורח הוא נתיב קטן ולר והוא דרך הנדיקים כי בהם הולכים מעט
 לכן כתיב אללם ארחות כמ"ש ואורה נדיקים כו' ומחמה שדרך היושר הוא דרך המנוע
 ויש בו הרבה דרכים לכן כתיב ארחות יושר. ללכת בדרך יושר אבל דרכי הרשעים
 הן רחבים כי רבים דרכו שבהן נח לילך וכרשעים יש ג"כ כמה מינים לכן אמר בדרך
 הושר: יד) השמחים לעשות רע הם הרעים צפועל שפיק ולכן שווין להרע הן
 שמחין בעשייתן אח הרע. יגילו בתהפכות רע הם מדברים מרמה ודבריהם נראים
 טובים ובאמת היא ענה רעה והם שמחים כאשר יתהפכו הסוד שדברו לרע וזה יגילו
 בהפוכות רע כי הם דברו תהפוכות דברים טובים שיתהפכו לרעים. ואמר אלל הרעים
 לשון שמחה ואלל המדברים תהפוכות לשון גילה. הענין שהחלוק בין גילה לשמחה ששמחה
 הוא בדבר חדש וגילה הוא בדבר שכבר היה ואינו מחודש וזה ישמחו השמים כי הם
 חדשים לבקרים והגל הארץ כי אין כל חדש תחת השמש לכן אינו שייך בהם שמחה אלא
 בדבר מעשה נראים שה' כבר וכן כאן העושה הרע העשיית רע אללו הוא מחודש אבל
 בהמדבר מרמה כאשר יתהפך הדבר לרע אינו מחודש אללו כי זה ה' בלבו החילה בעת
 שבהן לו הענה זו שיפול לרע אך בהסתר וכאשר ה' בן הענה כבר ה' לבו שמח ועכשיו
 כאשר פתהסך ונגמר הרע הוא גילה אללו ולא שמחה ולכן כתיב יגילו: טו) אשר
 ארחותיהם עקשים ו' אמר כאן ג' דברים א' להזילך מדך גו' העוזבים גו' ב' השמחים
 לעשות גו' ג' אשר ארחותיהם גו' וכן עוד תורה ומטות ומדות וכמ"ש כי נר מטות ותורה
 אור ודרך חיים חוכמה טובה ולהזילך מדך רע הוא עוד המדות שהן נקראים דרכים
 כמשחז"ל הדבק בדרכיו פה הוא רחוק כו' והיפוכן הוא דרך רע ועד עשיית המטות הוא
 השמחים לעשות רע גו' ועד התורה הוא אשר ארחותיהם עקשים גו' כי בתורה כתיב
 דרכים דרכי טעם והפוכן אשר ארחותיהם עקש ולא טעם ועד וכל נהיבותיה שלום אמר
 ונלוזים במעגלותם שהוא היפוך משלום והן עד העושה רע בגלוי ומדבר מרמה (ולבאר
 דבריו טענין שחילק בין תורה למעגל כי תורה הוא דרך קטן אבל הוא בשה ונמיסור
 וכנשייתן מן היושר לימין לשמאל הוא נקרא עקש שיטה מדך הישר והולך בדרך עקש
 לימין או לשמאל ולכן הוא היפוך הניעם כי עיקר המחוק כאשר הולך בדרך היושר אשר
 זו ימין ושמאל ומעגל הוא דרך האלר כתיב לבתי געוע נהדבר עמו אלא הולך סביב

במעגלותם : זו להצילך מאישה זרה מנכריה אמריה החליקה :

העוזבת

פי' מהגאון רבינו אליהו ז"ל

זהו מלשון עגול והיינו מחמה יראה לריך לסבב כענין סחור סחור לכרמא לא תקרב וזהו ונלוזים מעגלותיהם עד המדברים מרמה ועתנין ענה לפי ראות עין הוא עוב ובאשר יתגבל הדבר ויסבב כסיבה אחד סיבה עד שינא הרע ונטיית זו הדרך מן חוג המעגל הישר נקרא נלוז והוא היפוך השלום שאינו מחיירא והוא שלום חבל כאן חללן נלוז המעגלותם וז"ש שהן עד העושה רע בגלוי והמדבר מרמה אשר אלהותיהם עד הרע ונלוזים עד המדבר מרמה והבן) :

פון להצילך מאישה זרה עכשיו מפרש הט"ק דס"א והוא סוד החזוני והוא נחלקת ג"כ לב' והוא תאוה ותאמה ותאוה זה הוא היושב בציתו ואינו רואה רק למלאות הלוהו והנאמו . ותאמה היא הדבר שאין בה האמת הגוף כמו בגדים נאים ונחיים נאים או סיב' לו ממון רב שאין בהם האמת הגוף אלא נפשו של הדב חומד להם וז"ש גול ועריות נפשו של אדם מתאוה ומתמדתן . שבגל שייך חימוד שאין בהן האמת הגוף ועריות שייך לשון תאוה שהוא האמת הגוף לכן אמרו מתאוה ומתמדתן וזה החומד דברים שאין בהם האמת הגוף אינו שליו ואינו שוקם אלא רודף חמיד

אחריכן ואלו הב' דברים כתיב בעשרת הדברות אך בלוחת האחרונות כתיב בהיפוך אלא אשה רעיה לא תחמוד ואלל בית רעיה לא תחאוה ובלוחת הראשונות כתיב בשניהם לא תחמוד וכן אמר לי מו"ר ושאלתיו מפני מה . ואמר לי שנכון הוא ולא זכיתי לשמוע ממנו הפעם (ונלפני"ד מפני שאסור לנו להמוד אפילו בלב ולכן כתיב בלשון רעיה לא תחמוד אפי' בלא האמת הגוף ואין לשנות בלוחת האחרונות ולכתוב לא תחאוה כי מכש"כ הוא מלא החמוד שהוא בלא האמת הגוף והיינו בלב ומכש"כ תאוה שהוא האמת הגוף והיינו בפועל

וא"א לפעוה ולומר שדווקא בהאמת הגוף שהוא בפועל הוא דאסור דל"כ ה' לו לכתוב לא תחאוה דחמידה בלב הוא שאין בזה האמת הגוף אלא בבית רעיה הו"א לשנות בלוחת האחרונות ולכתוב לא תחאוה דל"כ ה' כתוב לא תחמוד ה"א דדוקא בפועל הוא דאסור אבל חמידה בלב שרי . ומ"ש בלשון לא תחמוד פשוט דבבית חין האמת הגוף שייך לא תחמוד חף בפועל לכך הו"א הכתוב לשנות ולכתוב בלוחת האחרונות לא תחאוה שמעיק דע"כ מ"ש בלוחת הראשונות לא תחמוד היינו בלב ומשום שבפועל יש יותר האמת מבלב עדיין שייך שפיר לשון תאוה חף שאין בזה האמת הגוף ממש מ"מ עד החמידה שהוא בלב שאין בה האמת כלל חשיב השעולה האמת הגוף אבל נגד האמת הגוף ממש שהוא אכילה ושהיה ומשגל ושאר דברים חין זה חשיב רק חמדה חף בפועל ממש כי חין בזה האמת

הגוף באמת והבן דברים אלו) ונמצא תאוה הוא האמת הגוף ממש וחמדה מה שאין בה האמת הגוף וזו התאוה נקראת נכריה כי התאוה אינה ראוי' לבני ישראל כלל כי אמת חין ראוי לנו לילך אחר תאוה עוה"ז כלל וכלל ולכן הוא דוגמה בה אל נכר שאסור ליגע בה כלל והחמדה היא נקראת אשה זרה כי האשה אשר בבני ישראל היא מותרת ליקח אותה לאשה רק אשה זרה שלקח אותה איש אחד לזו אסור ליגע כלל וכלל כן חמדה הפרנסה והממון אינו אסור מכל וכל כי כן כתיב (דברים ע"ז) למען יברכך ה' אלהיך בכל מעשה ידך אשר תעשה אך באמונה מאד ולא יעשה עול שלא יגע בממון שאינו שלו ממש והיינו של איש זר כמ"ש (שבת ל"ד) נשאת ונתת באמונה לכן נקראת החמדה אשה זרה שהחמדה מביא לחמוד ממון של איש זר וזהו להצילך מאשה זרה זו החמדה כנ"ל . מנכריה

זו התאוה כנ"ל . אמריה החליקה כי התאוה מראה עלמה לפונתו כי מסוק התאוה

1234567 n"n

1234567 n"n